

گزارش سلسله نشست‌های شبه‌های صلح پژوهی

جمعیت ندای صلح

سید علی ساداتی نژاد

دبیر علمی نشست‌های جمعیت ندای صلح

مقدمه

جمعیت ندای صلح، تشکل جدیدی است که از بهمن ماه ۱۳۹۷ با هدف ترویج صلح و مطالعات صلح با نگاه اسلامی و همخوان با نگاه انقلاب اسلامی راه‌اندازی شد. این موسسه به عنوان یک سازمان مردم‌نهاد علمی با مجوز از وزارت کشور و وزارت امور خارجه با هدف صلح پژوهی اسلامی و ترویج فرهنگ صلح و شناساندن صلح از نگاه دین مبین اسلام به عنوان دین صلح و دوستی با رویکرد پژوهش محور تشکیل شده است. امروز دشمن با خلق گروه‌های تروریستی و افراطی به ظاهر اسلامی همچون داعش و غیره، سعی در شناساندن جعلی اسلام به جهان به عنوان چهره مسلمانان است و البته هدف اصلی از این کار نیز ضربه زدن به چهره صلح‌آمیز اسلام و ایجاد اسلام‌هراسی در جهان است. از اینرو هدف از تشکیل این سازمان مردم‌نهاد، تلاش علمی در جهت شناساندن صلح و موضوعات مرتبط با این مفهوم

در علوم سیاسی و روابط بین‌الملل با نگاه صلح پژوهی اسلامی است. در این راستا، این جمعیت سلسله نشست‌هایی را با عنوان شنبه‌های صلح پژوهی در دستور کار خود قرار داده است تا به صورت علمی این اهداف را دنبال کند. گزارش چهار نشست برگزار شده به اختصار بیان می‌شود.

وینار «اسلام، صلح و روابط بین الملل»

اولین نشست شبانه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «اسلام، صلح و روابط بین الملل» با حضور کارشناسان حوزه اسلام و روابط بین الملل در روز شنبه، ۲۴ آبان از ساعت ۱۶ الی ۱۸ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس @cfpp.ir برگزار شد. هدف از برگزاری این وینار گامی در جهت تحقق بیشتر صلح و عدالت و تبیین مفهوم صلح از نگاه اسلامی بود.

در این نشست دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی، استاد دانشگاه علامه طباطبایی و پژوهشگر حوزه روابط بین الملل با موضوع «صلح در نظریه‌های روابط بین الملل موجود و اسلامی» و دکتر سید محمد ساداتی نژاد، پژوهشگر فقه روابط بین الملل و مدیرعامل جمعیت ندای صلح با موضوع «صلح و حقوق بشر از منظر فقه روابط بین الملل» سخنرانی کردند. همچنین سخنرانی دکتر حسین حجت پناه، استاد دانشگاه و پژوهشگر حوزه جامعه‌شناسی اسلامی با موضوع «صلح و تفکر در اندیشه غرب» از دیگر بخش‌های این وینار بود.

در ابتدا دکتر سید محمد ساداتی نژاد مدیرعامل جمعیت ندای صلح و پژوهشگر فقه روابط بین الملل با موضوع «صلح و حقوق بشر از منظر فقه روابط بین الملل» سخنرانی کرد.

دکتر ساداتی نژاد با بیان اینکه صلح جزئی از حقوق بشر است، دوازده عنصر را در رابطه با مفهوم صلح از نظر فقه روابط بین الملل و نگاه هستی‌شناسانه، معرفت‌شناسانه و انسان‌شناسانه امام خمینی (ره) به مقوله صلح و حقوق بشر که برگرفته از نگاه الهی و توحیدی است بیان نمود و گفت از دیدگاه امام کرامت انسانی هدف نهایی حقوق بشر است.

دکتر ساداتی نژاد با بیان اینکه در نظام بین الملل معاصر نگاه غالب به صلح و

حقوق بشر نگاه مادی است، که عدم جنگ را به عنوان صلح تلقی می‌کند و لزوماً به دنبال صلح عادلانه، عزت‌مندانه و شرافت‌مندانه نیست، نگاه امام به صلح و حقوق بشر را ارزش‌هایی دانست که منشا توحیدی، خداپرستی و اسلامی دارد.

دکتر ساداتی نژاد، ولایت‌فقیه، جهاد، مبارزه با ظلم و ستم، نفی ترور و اصل مقاومت عزت‌مدارانه و ارزش‌مدارانه را از دیگر عناصر صلح و حقوق بشر از نگاه حضرت امام بیان نمود.

همچنین سخترانی دکتر حسین حجت‌پناه، استاد دانشگاه و پژوهشگر حوزه جامعه‌شناسی اسلامی با موضوع «صلح و تفکر در اندیشه غرب» از دیگر بخش‌های این وینار بود.

دکتر حجت‌پناه با بیان اینکه اندیشه غرب، اندیشه صلح‌طلبانه و صلح‌جویانه نیست که بتوان بر اساس آن صلح‌پایداری داشت، گفت، اندیشه غرب دارای یکسری ریشه‌های فکری است که ادبیات یونان باستان و کتاب مقدس از مهمترین آن است و بزرگترین فیلسوفان دوران مدرن بر اساس همین پایه‌ها نظریه‌پردازی کرده‌اند.

دکتر حجت‌پناه با بیان اینکه برخلاف ادبیات جامعه ایران که حماسه‌محور است، ادبیات یونان را یک ادبیات تراژدی‌محور دانست که در این نوع ادبیات عقل خودبنیان وجود دارد و یک اومانیزم ذاتی در آن حاکم است و در این ادبیات خدا زمینی و شبه انسانی می‌شود و انسان می‌تواند حتی بر خدایان هم غلبه کند.

دکتر حجت‌پناه با بیان اینکه، این ادبیات بر فلسفه یونان هم تاثیر گذاشته است و فلسفه یونان هم یک روح اومانیزم دارد، گفت، به همین علل صلح در اندیشه غرب معنایی ندارد و امکان‌پذیر هم نیست.

در پایان دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی، استاد دانشگاه علامه طباطبایی و پژوهشگر حوزه روابط بین‌الملل با موضوع «صلح در نظریه‌های روابط بین‌الملل

موجود و اسلامی» به ارائه مباحث خود پرداخت.

دکتر دهقانی فیروزآبادی با بیان اینکه یکی از مهمترین اهداف تاسیس رشته روابط بین‌الملل تامین صلح و امنیت بین‌المللی است، گفت، صلح از مهمترین ارزش‌های انسانی و جهانی در طول تاریخ است ولی در معنا و مفهوم و چگونه برقراری آن در سطح بین‌المللی اجماع نظری نبوده است و نظریه‌های مختلف، معنا و مفهوم و راهکارهای مختلفی را ارائه می‌دهند.

دکتر دهقانی فیروزآبادی با تصریح صلح‌های مختلف از دیدگاه نظریه‌های روابط بین‌الملل از جمله صلح منفی، صلح مثبت، صلح حداقلی، صلح به مثابه عدالت، نظم، ثبات، قانون، آرامش روحی و روانی، امنیت بین‌المللی و سازه اجتماعی، به تبیین نظریه اسلامی روابط بین‌الملل پرداخت و گفت، اسلام نسبت به همه نظریه‌های روابط بین‌الملل یک ایده قانونی دارد و آن نظم جهانی عادلانه‌ای است که الگوی زندگی و کنش اجتماعی بشر را با چهار دیدگاه اهداف، ارزش‌ها، حقوق و هنجارهای فطری مشترک در چارچوب سعادت کلی بشریت تامین می‌کند. بر این اساس، صلح بر اساس نظریه اسلامی روابط بین‌الملل یک صلح عادلانه خواهد بود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

وینار «صلح در اندیشه سیاسی اسلام»

دومین نشست شنبه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «صلح در اندیشه سیاسی اسلام» با حضور اساتید حوزه و دانشگاه در روز شنبه، ۲۹ آذر از ساعت ۱۵ الی ۱۷ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس cfpp.ir برگزار شد. هدف از برگزاری این وینار گامی در جهت تحقق بیشتر صلح و عدالت و تبیین مفهوم صلح از نگاه اسلامی بود.

در این نشست حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید مهدی ساداتی نژاد، عضو

هیات علمی دانشگاه تهران با موضوع «التزام به پیمان صلح در اسلام» و دکتر حسین حجت‌پناه، دبیر گروه جامعه‌شناسی کشورهای اسلامی با موضوع «دیپلماسی صلح‌آمیز از نگاه اسلام» سخنرانی کردند. همچنین سخنرانی حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر مجتبی خندان، استاد حوزه و دانشگاه و پژوهشگر حوزه ادیان با موضوع «سیمای صلح در آموزه‌های سیاسی نهج‌البلاغه» و دکتر مجید سلیمانی، عضو هیات علمی پژوهشگاه امام صادق (ع) با موضوع «مدل جامعه‌شناختی صلح در اندیشه دینی اسلام» از دیگر بخش‌های این وینار بود.

در ابتدا حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر مجتبی خندان با موضوع «سیمای صلح در آموزه‌های سیاسی نهج‌البلاغه» سخنرانی کرد.

دکتر خندان با اشاره به آیه ۶۱ سوره مبارکه انفال که معروف به آیه صلح و سلم است گفت صلح امری مقتضایی است و باید صلح را نسبت به مقتضیات زمان و مکان و عادلانه و به مصلحت بودن آن پذیرفت.

دکتر خندان همچنین با اشاره به نامه ۵۳ نهج‌البلاغه و تشریح سه فایده صلح، شامل آرامش و آسایش رزمندگان، امنیت و صلابت سرزمین و آرامش فکر و دغدغه نداشتن گفت در صورت طرح صلح و دوستی از سوی یک دولت و سرزمین و بودن رضایت خدا و مصلحت مردم در آن، باید صلح را پذیرفت.

همچنین سخنرانی دکتر مجید سلیمانی، عضو هیات علمی پژوهشگاه امام صادق (ع) با موضوع «مدل جامعه‌شناختی صلح در اندیشه دینی اسلام» از دیگر بخش‌های این وینار بود.

دکتر سلیمانی با بیان اینکه یکی از هنجارهای سیاسی و اجتماعی اثرگذار در بقاء، توسعه و پرورش استعدادها یک جامعه صلح است و صلح پدیده‌ای مورد تأیید آموزه‌های دینی است گفت مدل صلح در اندیشه دینی شامل عوامل علی موثر،

عوامل زمینه‌ای، عوامل واسطه‌ای و راهبردها و پیشران‌های آن می‌باشد.

دکتر سلیمانی با بیان اینکه، اسلام صلح را در صورتی که با دین و عقاید زاویه نداشته باشد، هرج و مرج ایجاد نکند و شرافتمندانه و از روی عزت باشد می‌پذیرد گفت اسلام به صلح تمایل دارد، به توسعه آن می‌اندیشد و صلح عادلانه را ارج می‌نهد.

در ادامه دکتر حسین حجت‌پناه، دبیر گروه جامعه‌شناسی کشورهای اسلامی با موضوع «دیپلماسی صلح‌آمیز از نگاه اسلام» به ارائه مباحث خود پرداخت.

دکتر حجت‌پناه با بیان اینکه امروز در جهان از صلح زیاد سخن گفته می‌شود، اما به لحاظ نظری تبیین درستی از صلح وجود ندارد گفت در فلسفه غرب صلح بر اساس اصول و قوانین پراگماتیسمی حاکم است و با توجه به شرایط زمان و مکان خاصی منعقد می‌شود و صلح صرفاً قراردادی است که تأکید بر قدرت دارد و ضمانت اجرایی ندارد و در آن حق و حقوق طرفین رعایت نمی‌شود، ولی در اسلام صلح تأکید بر حق است و در آن حق و حقوق طرفین رعایت می‌شود.

دکتر حجت‌پناه با اشاره به سه ویژگی حق‌محور بودن، پیوستار بودن و پیشرو بودن اسلام در صلح گفت اسلام به صراحت دستور می‌دهد که در صورت جنگ و نزاع و درگیری میان دو گروه اولین و ضروری‌ترین کاری که باید صورت گیرد صلح است. در پایان حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر سید مهدی ساداتی نژاد عضو هیات علمی دانشگاه تهران با موضوع «التزام به پیمان صلح در اسلام» به ارائه مباحث خود پرداخت.

دکتر ساداتی نژاد با اشاره به ۱۰ سال حکومت پیامبر اسلام بعد از هجرت از مکه به مدینه گفت در طول این مدت حدود ۷۰ جنگ اتفاق افتاد اما بیش از ۱۳۲ پیمان صلح منعقد شد که این نشان‌دهنده تأکید و اهمیت اسلام بر صلح است.

دکتر ساداتی نژاد با تشریح صلح‌های مختلف در زمان پیامبر و با اشاره به صلح حدیبیه در سال ششم هجرت به عنوان مهمترین و مشهورترین پیمان‌نامه صلح در زمان پیامبر گفت پیامبر با توجه به تمام تنش‌ها و فضا سازی‌هایی که در جامعه و حتی میان پیروان ایشان وجود داشت، همچنان با جدیت پیمان‌نامه‌های صلح را دنبال می‌کردند و تمام تاکیدشان بر این بود که این پیمان‌نامه‌ها نقض نشود.

وینار «دیپلماسی پارلمانی و فرهنگ صلح»

سومین نشست شبانه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «دیپلماسی پارلمانی و فرهنگ صلح» در روز شنبه، ۲۷ دی ساعت ۱۶ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس cfpp.ir برگزار شد.

این وینار با مشارکت انجمن ایرانی همکاری با یونسکو و با هدف بررسی نقش دیپلماسی پارلمانی در حوزه صلح در جهان و استفاده از تجربیات مجمع مجالس آسیایی و با سخنرانی دکتر محمدرضا مجیدی، دانشیار مطالعات منطقه‌ای و عضو هیات علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران برگزار شد.

نقش دیپلماسی پارلمانی به عنوان دیپلماسی مکمل در صلح‌سازی و صلح‌بانی، تلاش آسیا برای صلح‌سازی و صلح‌بانی در منطقه و جهان، همکاری‌های پارلمانی در آسیا بر محور صلح و از انجمن پارلمان‌های آسیا برای صلح (AAPP) تا مجمع مجالس آسیایی (APA) از محورهای این وینار بود.

دکتر مجیدی با بیان اینکه در شرایط روبه تحول و گسترش نظام بین‌الملل اشکال مختلفی از دیپلماسی را در کنار دیپلماسی سنتی شاهد هستیم گفت می‌توان از ظرفیت دیپلماسی پارلمانی به عنوان دیپلماسی مکمل برای استفاده از ظرفیت مجالس در روابط پارلمانی و شکل دادن به مجامع گفتگو و تبادل آراء و اندیشه در مسیر کاهش تنش‌ها

استفاده کرد و همچنین در حوزه فرهنگ صلح باید تلاش شود در گفتمان مشترکی که بین ارزش‌های ایرانی اسلامی و حوزه‌های فکری جهانی وجود دارد برای صلح‌سازی و صلح‌بانی که از دغدغه‌های بشریت در طول تاریخ بوده است استفاده کرد.

دکتر مجیدی با بیان اینکه یک‌جانبه‌گرایی یکی از چالش‌های نظم ملل متحد است و کشورهای هستند که قواعد و مقررات داخلی خود را به نظام بین‌الملل تحمیل می‌کنند گفت در قاره پهناور آسیا که مهد بسیاری از تمدن‌ها و فرهنگ‌های عمیق جهانی است، به رغم همه این تمدن‌ها و فرهنگ‌ها و ادیان بزرگ و تنوع، شاهد یک گفتمان همزیستی بر محور مدارا و تنوع و توسعه و پیشرفت و پرچم‌داری صلح و امنیت هستیم.

دکتر مجیدی با بیان اینکه در این راستا مجمع مجالس آسیایی برای تبادل نظر و راهبردهای مشترک برای پیشرفت و ارتقای صلح و امنیت در آسیا و جهان و همچنین هماهنگ کردن حرکت‌های پارلمانی و اقدامات قانون‌گذارانه در مسیر تامین این هدف با احترام به حقوق بشر و اصول انسانی در روابط بین‌الملل تلاش می‌کند گفت اگر بنا است مجامع مختلف در مناطق مختلف نظم بین‌المللی ایجاد کنند باید سه پیش‌شرط مقابله با یک‌جانبه‌گرایی، مقابله با بی‌عدالتی و همچنین فراهم کردن فرصت برای همه ملت‌ها برای بیان دیدگاه‌ها و نظرات را انجام دهند.

دکتر مجیدی با تصریح دیدگاه‌ها به صلح در نظام بین‌الملل و اینکه امروزه صلح به معنای عدم جنگ و خشونت نیست و باید در مسیر صلح مثبت حرکت کنیم گفت دیپلماسی پارلمانی می‌تواند در سطح ملی با حرکت‌های پارلمانی فراملی و درون سرزمینی و در سطح روابط بین‌الملل دو یا چندجانبه به عنصر صلح‌سازی و به ویژه صلح‌بانی که از ضرورت‌های امروز جوامع بشری است کمک کند.

وینار «صلح عادلانه، جبهه مقاومت و شهید سلیمانی»

چهارمین نشست شبانه‌های صلح‌پژوهی با موضوع «صلح عادلانه، جبهه مقاومت و شهید سلیمانی» در روز شنبه، ۲۵ بهمن ساعت ۱۸ به صورت مجازی از پیج اینستاگرام جمعیت ندای صلح به آدرس cfpp.ir برگزار شد.

در حال حاضر، حدود یک سال از شهادت قاسم سلیمانی سپری می‌شود و همگان به نقش‌آفرینی محوری و راهبردی او در مبارزه با تروریسم اذعان دارند. شهید سلیمانی نقش مهمی در توسعه صلح و امنیت منطقه‌ای و جهانی داشت. نقش‌آفرینی‌های شهید سلیمانی در جبهه‌های مختلف نبرد با تروریسم، ایشان را به مرکز جبهه مقاومت تبدیل کرده بود. از اینرو نیاز است ابعاد و زوایای شخصیتی شهید سلیمانی بویژه محوری بودن نقش ایشان در جبهه مقاومت و تحقق صلح عادلانه تبیین گردد.

این وینار با هدف بررسی نقش شهید سلیمانی در مبارزه با تروریسم و تحقق صلح عادلانه و با سخنرانی دکتر احمد زارعان، استادیار و مدیر مرکز مطالعات منطقه‌ای و بین‌الملل دانشگاه جامع امام حسین (ع) برگزار شد.

دکتر زارعان در ابتدایم پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، یاد و خاطره شهدای انقلاب و امام شهدا و شهید قاسم سلیمانی را گرامی داشت.

دکتر زارعان با بیان اینکه اگر ادبیات رایج جهان را در سطح استراتژیک بررسی کنیم، واژه صلح یک کلیدواژه پرتکرار است که به صورت مکرر از سوی رهبران و سیاستمداران بکار برده می‌شود و اینکه سوال اصلی اینجاست که چرا علی‌رغم پرتکرار بودن این واژه و وجود سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی که ماموریتشان تامین صلح است، کماکان جهان و کل بشریت از فقدان صلح رنج می‌برد گفت امروز اساساً صلح در چارچوب تامین منافع قدرت‌های بزرگ تعریف شده است و آنها در پی تحقق صلح مطلوب خودشان از طریق اعمال قوانین و سازوکارهای ناعادلانه هستند، قوانین و

سازوکارهایی که نه با فطرت بشر سازگار است و نه با روحیه عدالت خواهی.

دکتر زارعان با بیان اینکه باید بین مفهوم جهاد و جنگ تفکیک قائل شویم گفت مفهوم جنگ یک مفهوم ضدبشری و ضدانسانی و در واقع برگرفته از اشغالگری است، اما جهاد جنگ مشروع است و هدف آن دفاع در مقابل اشغالگری است و در واقع مبنایی انسانی دارد، بنابراین مقاومت و جهاد در خدمت صلح عادلانه قرار دارد و صلح عادلانه به جز از طریق جهاد در شرایط کنونی تحقق نمی‌شود.

دکتر زارعان با بیان اینکه انقلاب اسلامی از همان ابتدا این مناسبات ناعادلانه و ظالمانه را به رسمیت نشناخت و به تبع آن طرح‌های صلح مبتنی بر مناسبات ناعادلانه و ظالمانه را نیز به رسمیت نشناخت گفت در گفتمان انقلاب اسلامی و گفتمان حضرت امام و مقام معظم رهبری صلح زمانی تحقق پیدا می‌کند که حقوق ملت‌ها، صرف نظر از میزان قدرت و نفوذی که در نظام جهانی دارند به صورت عادلانه تامین شود.

دکتر زارعان با بیان اینکه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ائتلاف محور مقاومت شکل گرفت که محور صلح عادلانه است و از بازیگرانی تشکیل شده است که در این ساختارهای ناعادلانه حقوقشان نادیده و مورد تهدید قرار گرفته است، محور مقاومت را یک محور صلح‌ساز دانست و گفت در این میان شهید قاسم سلیمانی در شکل‌دهی و سازماندهی به محور مقاومت و تحقق صلح عادلانه نقش محوری داشت و یکی از ویژگی‌های برجسته ایشان طرح صلحی مبتنی بر فطرت و حقوق اساسی انسان‌ها بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های قومی و مذهبی و نژادی آنها بود و این طرح حتما مورد تایید اسلام هم هست.